

Kristinuskon historia Suomessa

Kristinuskon saapuminen

Virallisesti kristinuskon saapuminen Suomeen tapahtui 1100-luvulla, aivan ensimmäiset vaikutteet tulivat kuitenkin 800-luvulla kaupankäynnissä, jonka aikaisista hautalöydöistä on löytynyt kristinuskon symboleja. Kristinuskon saapumisesta Suomeen on myös liikkeellä legenda, jonka mukaan 1150-luvulla tehdyn ristiretken aikana Lalli-niminen suomalainen talonpoika olisi tappanut Henrik-nimisen piispan, joka oli mukana ristiretkellä. Todellisuudessa ei kuitenkaan ole varmuutta muusta kuin että kuningas Eerik teki ristiretken.

https://www.google.fi/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fupload.wikimedia.org%2Fwikipedia%2Fcommons%2Fb%2Fb5%2FPiispa_Henrik_ja_Lalli.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fcommons.wikimedia.org%2Fwiki%2FFile%3APiispa_Henrik_ja_Lalli.jpg&docid=N5RHyxjWCDJhuM&tbnid=xLw5-1IOPVSTHM%3A&vet=10ahUKEwi3sLGp5_PTAhVK1iwKHZj1Bx8QMwgjKAEwAQ..i&w=386&h=294&hl=fi&safe=images&bih=662&biw=1366&as_q=piispa%20henrik%20ja%20lalli&ved=0ahUKEwi3sLGp5_PTAhVK1iwKHZj1Bx8QMwgjKAEwAQ&iact=mr&uact=8

Surmavirsi

*Kasvoi ennen kaksi lasta,
toinen kasvoi
kaalimaassa,
toinen Ruotsissa yleni.
Se kuin kasvoi
kaalimaassa,
se Hämeen Heinrikki,
se kuin Ruotsissa yleni,
se on Eirikki kuningas.*

*Sanoi Hämeen Heinrikki
Eirikille veljellensä:
"Läkkäs maita ristimähan,
mailla ristimättömillä,*

*Tuli Lalli kotiansa. --
Tuo Lallin paha emäntä
suitsi suuta kunnotonta,
keitti kieltä kelvotonta:
"Jo tässä kävi ihmisiä,
täss' on syöty, täss' on
juotu,
tässä purtua pietty,
viety heiniä hevosen,
heitty hietoia sijahan,
syöty leivät uunin päältä,
heitty hietoja sijahan,
juotu oluet kellarista,
saatu santoa sijahan."*

paikoilla papittomilla!"

*Sanoi Eirikki kuningas
Heinrikille veljellensä:
"Ent on järvet
jäätämättä,
sulana joki kovera."*

*Sanoi Hämeen Heinrikki
Eirikille veljellensä:
"Kyllä kierrän Kiulon
järven,
ympäri joki koveran."*

*Pani varsat valjahisin,
suvikunnat suitsi suuhun,
pani korjat kohallensa,
saatti lastat sarjallensa,
anturoillensa avarat,
perällensä pienet kirjat.
Niin kohta ajohon lähti,
ajoi tietä, matkaeli,
kaksi päiveä keväistä,
kaksi yötä järjestänsä.*

*Sanoi Eirikki kuningas
Heinrikille veljellensä:
"Jo tässä tulevi nälkä
eikä syöä eikä juoa
eikä purtua pietä."*

*"On Lalli lahen takana,
hyvä neuvo niemen
päässä,
siinä syömmä, siinä
juomma,
siinä purtua piämmä."*

*Sitte sinne saatuansa
Kerttu, kelvoton emäntä,
suitsi suuta kunnotonta,
keitti kieltä kelvotonta.*

*Sitte Hämeen Heinrikki
otti heiniä hevosen,
heitti penningit sijalle,
otti leivän uunin päältä,
heitti penningit sijalle,
otti olutta kellarista,
vieritti rahat sijalle.
Siinä söivät, siinä joivat,
siinä purtua pitivät;
sitte lähtivät ajohon.*

*Lausui paimen patsahalta:
"Jo vainen valehtelitki,
elä vainen uskokahan!"*

*Lalli se pahatapainen
sekä mies pahasukuinen,
otti Lalli laukkarinsa,
piru pitkän keihä'änsä,
ajoi herroja taka'an.*

*Sanoi orja uskollinen,
lausui parka palvelija:
"Jo kuuluu kumu takana,
ajanko tätä hevoista?"*

*Sanoi Hämeen Heinrikki:
"Jos kuuluu kumu takana,
elä aja tätä hevoista,
karkottele konkaria."*

*"Entä jos tavoitetahan
taikkapa tapetahanki?"*

*"Käy sinä kiven ta'aksi,
kuultele kiven takana,
jos mua tavoitetahan
taikka myös tapetahanki.
Poimi mun luuni lumesta,
ne pane härän rekehen
härän Suomehen veteä.
Kussa härkä uupunevi,
siihen kirkko tehtäköhön,
kappeli rakettakohon,
papin saarnoja sanella,
kansan kaiken
kuultavaksi."*

*Palasi paha kotia,
lausui paimen patsahalta:
"Kusta Lalli lakin saanut,
mies paha hyvän hytyrän,
pispan hiipan hirtehin?"*

*Niinpä mies murehissansa
lakin päästänsä tavoitti:
hivukset himahtelivat.
Veti sormuksen sormesta:
lihat ne liukahtelivat.*

*Niin tämän pahantapaisen
pispan raukan raatelijan
tuli kosto korkialta,
makso mailman valtialta.*

Pakkokristuminen Suomessa alkoi, kun ruotsin kuninkaat siirtyivät kristinuskoon, mutta kaikki eivät tietenkään olleet halukkaita vaihtamaan uskontoa. Siitä huolimatta katollinen kirkko vakiintui suureen osaan Suomesta ja vain itäisimpiin osiin vakiintui ortodoksinen uskonto.

2. ristiretki osui Hämeelle vuonna 1249 ja sen yhteydessä rakennettiin Hämeen linna. 3. ristiretki tehtiin Karjalaan vuonna 1293 sen aikana puolestaan rakennettiin Viipurin linna. Suomeen perustettiin myös luostareita. Fransiskaani luostareita oli Ahvenanmaalla, Viipurissa ja Raumalla. Dominikaanisia puolestaan oli Turussa ja Viipurissa. Ne kaikki olivat kuitenkin miesluostareita, mutta silti löytyi Suomesta siihen aikaan myös yksi birgittalaisluostari Naantalissa. Lopulta Suomi siirtyi Ruotsille ja sinne vakiintui Katollisuus uskonnoksi vuonna 1323 Pähkinäsaaren rauhassa. Katollisen kirkon aika Suomessa kesti vuoteen asti 1527.

https://www.google.fi/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fupload.wikimedia.org%2Fwikipedia%2Fcommons%2Fb%2Fb%2FNew_Valamo_monastery_main_church%252C_summer.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fcommons.wikimedia.org%2Fwiki%2FFile%3ANew_Valamo_monastery_main_church%2C_summer.jpg&docid=qms5UcgPxxOdNM&tbid=Lo-6vgovhBQbCM%3A&vet=10ahUKEwietOeH-vnTAhUDBywKHfv3DWAQMwgjKAEwAQ..i&w=1000&h=750&hl=fi&safe=images&bih=971&biw=1920&as_q=luostari%20suomi&ved=0ahUKEwietOeH-vnTAhUDBywKHfv3DWAQMwgjKAEwAQ&iact=mr&uact=8

Reformaation levitessä lopulta Pohjois-Eurooppaan siirtyi Suomi Ruotsin mukana luterilaisuuteen. Suomeen varsinaisesti uskonpuhdistus saapui kuitenkin Mikael Agricolan mukana, jota pidetään myös Suomen kirjakielen isänä.

1600-luvulla puhdasoppisuudesta tuli erityisen tärkeää ja puukirkkoja rakennettiin paljon. 1600-luvulla tapahtuivat myös noita vainot joiden julmuuksien takia monet saivat elää pelossa. Sääty yhteiskuntakin näkyi siihen aikaan selkeästi kirkossa, kun istumapaikka riippui säädystä ja sukupuolesta.

https://www.google.fi/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fupload.wikimedia.org%2Fwikipedia%2Fcommons%2F1%2F11%2F2014_Harjavallan_puukirkko_edest%25C3%25A4.jpg&imgrefurl=http%3A%2F%2Ffi.wikipedia.org%2Fwiki%2FImage%3A2014_Harjavallan_puukirkko_edest%25C3%25A4.jpg&docid=tZ8FUTDXNwy2FM&tbid=VrFkL2Czn8bM6M%3A&vet=10ahUKEwjf4oba-vnTAhVGdCwKHxVTB5UQMwghKAMwAw..i&w=2304&h=3456&itg=1&hl=fi&bih=971&biw=1920&q=puukirkko%20suomi&ved=0ahUKEwjf4oba-vnTAhVGdCwKHxVTB5UQMwghKAMwAw&iact=src&uact=8

1700-luvulla tärkeää puolestaan oli järki ja yhteiskuntaa hyödyttävä taloudellinen toiminta. Siihen aikaan syntyi myös uusia uskonnon suuntauksia, kuten valistusaate ja pietismi. Ja papistossakin oppineisuus oli tärkeää.

Kun Suomi siirtyi Suomen sodassa (1808-1809) Venäjälle, joka oli ortodoksinen, se sai kuitenkin säilyttää luterilaisenuskonsa. Silti kuitenkin joitakin muutoksia tapahtui kuten Helsinkiin rakennettiin kaksi ortodoksista kirkkoa. Kirkosta ei enää myöskään vastannut kuningas vaan kirkolliskokous.

https://www.google.fi/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fupload.wikimedia.org%2Fwikipedia%2Fcommons%2Ff%2Ff5%2FUspenski_Cathedral_Helsinki_2012.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fcommons.wikimedia.org%2Fwiki%2FFile%3AUspenski_Cathedral_Helsinki_2012.jpg&docid=mRofn2q-gblsgM&tbid=OHny7EjXIOWjpM%3A&vet=10ahUKEwicyfCw-nTAhXD_SwKHR7pBsUQMwgfKAewAQ..i&w=3208&h=3736&hl=fi&bih=971&biw=1920&q=uspenskin%20katedraali&ved=0ahUKEwicyfCw-nTAhXD_SwKHR7pBsUQMwgfKAewAQ&iact=src&uact=8

Kuitenkin 1800-luvun puolivälissä uusia ajatuksia saapui Euroopasta, jolloin uskonvapaus alkoi edetä vähitellen. Myös diakonityö alkoi 1800-luvulla. Uskonvapaus eteni edelleen 1800-luvun loppupuolella, kun protestanttiset

kristityt saivat uuden lain nojalla erota luterilaisesta kirkosta ja ryhmittyä uusiksi kirkkokunniksi.

https://www.google.fi/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fupload.wikimedia.org%2Fwikipedia%2Fcommons%2F1%2F11%2FSuomen_lippu_valokuva.png&imgrefurl=https%3A%2F%2Ffi.wikipedia.org%2Fwiki%2FTiedosto%3ASuomen_lippu_valokuva.png&docid=atX4M4_heGNkZM&tbid=O6M0pIpRq2v_PM%3A&vet=10ahUKEwi76vTl-nTAhVFiiwKHYS0ApsQMwgeKAAwAA..i&w=470&h=600&hl=fi&bih=971&biw=1920&q=suomen%20lippu&ved=0ahUKEwi76vTl-nTAhVFiiwKHYS0ApsQMwgeKAAwAA&iact=src&uact=8

Vuonna 1910 puolestaan poistettiin ehtoollispakko ja vuonna **1917 itsenäistyessään Suomen** siteet Venäjän ortodoksisuuteen katkesivat. Vuonna 1922 puolestaan julistettiin uskonvapauslaki. 1900-luvulla oli myös useita erilaisia herätysliikkeitä ja nykyään Suomessa uskonto onkin jokaisen oma asia.

LÄHTEET:

<https://koulujakirkko.evl.fi/75-1000-luku>

Tiivistelmä oppikirjanluvusta

http://opinnot.internetix.fi/fi/materiaalit/ue/ue5/02_kristinuskon_tulo_suomeen/2.1_kristinuskon_tulo_suomeen?C:D=1466086&m:selres=1466086

<https://uskonnonvapaus.fi/artikkelit/historia-suomi.html>

http://www02.oph.fi/etalukio/uskonto/kurssi5/sivu_5_2_1.html

<http://verkkopolku.net/view.php?asiakas=suomkkohist&pageid=3>